

per, der havde holdt fast ved bekendelsen under forfølgelser, nød umådelig anseelse på kirkemødet i Nikæa.

Sidste del handler om undertrykkelse af vrede i den tidligste kristendom, belyst gennem eksempler fra den paulinske tradition (kap. 15), samt om tidlige kristne asketiske praktikker og bibelfortolkning, som de findes beskrevet af Galen og Tatian (kap. 16).

Som det fremgår, er det et meget blandet bind, der viser sin forfatter som en forsker, der både er meget åben over for nye tilgange og gerne inddrager den ældste kirkes historie og teologi i sit arbejde.

Mogens Müller

Marius Timmann Mjaaland, Ola Sigurdson og Sigrður Thorgeirsdóttir (red.)

The Body Unbound: Philosophical Perspectives on Politics, Embodiment and Religion. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing 2010. 198 s. £ 37,99

The Body Unbound er en samling artikler med en religionsfilosofisk tilgang til forholdet mellem religion, politik og kropslighed (embodiment). Artiklerne er vokset ud af et flerårigt nordisk forsknings samarbejde og helt særligt en konference i Island juni 2009 med titlen Religion and Politics of the Body”. Antologien er samlet omkring den tese, at kroppen ofte har været anskuet som bundet på en dobbelt måde – både som et fængsel og som noget, der var kontrolleret af kulturelle faktorer. Bogens anliggende er følgelig at reflektere over denne “double bind” for her igennem at sætte kroppen fri, så den kan blive en “body unbound”.

Bogen indledes med en skitsering af konteksten for diskussionen om forholdet mellem religion, politik og kropslighed. Denne kontekst er naturligvis vigtig for bogens anliggende som helhed. Men det bliver ikke helt klart, hvordan disse tre begreber hænger sammen. Spørgsmålet om forholdet mellem religion og politik bliver udmærket skitseret som et væsentligt religionsfilosofisk tema i de senere år. Men indledningen får ikke overbevisende argumenteret for, hvordan dette forbinder sig med diskussionen om kropsligheden.

Bogen er inddelt i tre hoveddele – “Religion and Politics”, “History and the Body”, og “Phenomenology of the Body”. Selv om bogen ikke helt kan siges at komme frem til et samlende tema, er flere af artiklerne dog ganske læseværdige. Jeg vil her trække tre frem. Fra første hoveddel er det Ola Sigurdsons “The Return of Religious Embodiment: On Post-Secular Politics”. Det er i denne artikel, at vi finder nogle af de tydeligste koblinger af kropslighed og politisk teologi. På baggrund af både religionsbegrebet og sækulariseringen af de vestlige samfund, argumenterer Sigurdson for, at religionen blev løst fra kropsligheden. Samtidig peger han på, hvordan den

religiøse kropslighed er vendt tilbage og diskuterer, hvad dette indebærer for det såkaldte "post-sekulære" samfund. På baggrund af en social bestemmelse af kropsligheden argumenterer han for, at religion forstået som social praksis indgår i den religiøse transformation af vestlige samfund og i den forstand giver grundlag for en post-sekulær politik.

I bogen anden hoveddel er ikke mindst Martin Wendtes artikel om betydningen af Luthers nadverteologi for diskussionen om krop i en teknologisk tidsalder væsentlig. I lyset af Heideggers forståelse af vestlig kultur som en teknologisk tidsalder, argumenterer Wendte for, at Luthers nadverteologi udtrykker en grundlæggende forståelse af virkeligheden som helhed. Luthers forståelse af realpræsensen udlægges følgelig som et potentielt korrektiv til en forståelse af virkeligheden med et "loss of presence".

Endeligt er Jan-Olav Henriksens artikel – "Desire and the Law: Critical and Constructive Remarks of the Traditional Christian Approach Toward Desire" – i bogens sidste tredjedel værd at trække frem. Henriksen udfolder her en teologisk begrundet positiv forståelse af begæret. For det første analyserer han begæret fænomenologisk, særligt ud fra Maurice Merleau-Ponty, Paul Ricoeur og Emmanuel Levinas. Denne læsning leder ham frem til en fremhævelse af begærets præsubjektive betydning og dets positive rolle i konstitueringen af den menneskelige subjektivitet. Dernæst bevæger han sig ind på en konstruktiv orienteret refleksion over den teologiske forståelse af forholdet mellem begæret og loven. Frem for at se loven som noget, der alene begrænser og kontrollerer begæret, må loven forstås mere ambivalent. Lovens rolle er at understøtte begæret efter det fælles gode, og kun der hvor begæret afviger fra dette gode, har loven en afgrænsende rolle. Lovens rolle er ikke hermed at understøtte trangene til kontrol over livet, men derimod at åbne op for Guds gave-givende godhed, som begæret retter sig imod.

Bogen har således flere spændende bidrag og bidrager til en vigtig diskussion i disse år om kropsligheden og "embodiment". Derfor er bogen væsentlig og god at bruge noget tid sammen med. Bogens svaghed er det, som ind imellem kendetegner antologier, at det ikke er tydeligt, hvad der binder den sammen. Bogens styrke er derfor de enkelte bidrag. Her er der flere interessante bidrag, der hver for sig er væsentlige og bidrager med ny indsigt i kropslighedens betydning for politik, teologi og religionsfilosofi.

Ulrik Becker Nissen

David Bugge

Løgstrup & Skolen. Med bidrag af Bente Kasper Madsen og tekster af K.E. Løgstrup. Løgstrup biblioteket, Århus, Forlaget Klim 2014. 157 s kr.

Hvorfor holder vi som samfund skole? Dette spørgsmål har vi som samfund stillet siden vedtagelsen af almueskole i 1814 uden at finde det endelige svar på spørgsmålet. Især to besvarelser har domineret: Læring eller dannelse?